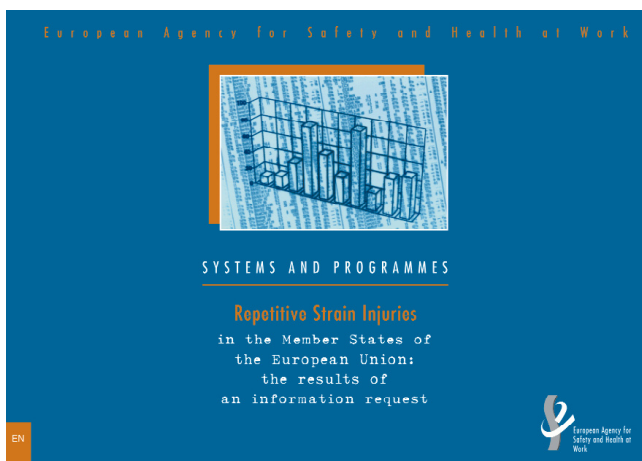




## Ismétlődő igénybevételből adódó sérülések az EU tagállamokban Összefoglaló egy Ügynökségi beszámolóról



Az „ismétlődő igénybevételből adódó sérülés” (IAS) általánosan használt, ha nem is egyetemesen elfogadott kifejezés, amely egy sor, munkával összefüggő váz- és izomrendszeri problémát takar. Ezek a problémák érinthetik mind a felső, mind az alsó végtagokat, beleértve a vállat és a nyakat, a csuklót, könyököt és térdet. Oka lehet az olyan munka, amely erőteltet testhelyzettel jár, vagy jellegét tekintve erősen ismétlődő, illetve nagy sebességű műveleteket igényel (lásd az Ügynökség beszámolóját a munkával összefüggő nyaki és felsővégtagi váz- és izomrendszeri problémákról).

Ez a tény-lap egy új, az Ismétlődő igénybevételből adódó sérülések az Európai Unió tagállamaiban című Ügynökségi beszámoló megállapításait emeli ki, egy 1999-ben körözött felmérő kérdőív eredményei alapján. A felmérést a Holland Szociálisügyi és Foglalkoztatási Minisztérium felkérésére végezték, amely tudni akarta, hogyan határozzák meg és hogyan mérik az egyes európai országok az „IAS” problémát, és hogy milyen stratégiákat és akciókat alkalmaznak a probléma kezelésére.

### „IAS” – európai perspektíva

- Nincs általános meghatározás az „IAS”-ra a tagállamokban, bár mindegyiknek van bizonyos terminológiája, amely legalább is rejtetten erre az állapotra vonatkozik, mint például a felső végtagi problémák.
- Nagy eltérés van a tagállamok között az adatgyűjtési módszerek, valamint az ilyen problémák előfordulására vonatkozólag rendelkezésre álló adatmennyiség terén. Amennyi adat viszont van, az megerősíti, hogy ez a probléma komoly munkahelyi kockázatot jelent.
- Ezeknek a problémáknak az előfordulása összefügg a végzett munka jellegével. Nők gyakran dolgoznak olyan munkakörökben, amelyek őket fokozottan kiteszik az ilyen kockázatoknak.
- A tagállamok különböző kezdeményezésekkel igyekeznek csökkenteni ezeknek a problémák az előfordulását.

### Kormányzati stratégiák az „IAS” terén

Számos tagállamban fogalmaztak meg speciális stratégiákat és terveket a munkával összefüggő „IAS” megelőzésére. Ezek a kezdeményezések különféle formában jelentkeznek, és szerepelnek köztük az alábbiak:

- Bizonyos ágazatokat célzó megelőző akciók
- A bejelentési rendszer javítása
- Kutatások vagy speciális vizsgálatok finanszírozása
- Tájékoztató anyagok, útmutatók stb. készítése
- Egészségügyi monitorozó jegyzőkönyvek
- Akciótervek és célok kitűzése a probléma előfordulásának csökkentésére.

Más tagállamokban úgy tűnik, hogy az „IAS” megelőzése részét képezi a foglalkozási kockázatok általános megelőzési gyakorlatának és az európai előírások végrehajtásának. Az „IAS” tekinthető a váz- és izomrendszeri problémák nagyobb csoportja részének, amelybe beletartoznak – többek között – a kézi anyagmozgatás kockázataiból eredő hátsérülések. Ez a magyarázata annak, miért említik a tagállamokból származó egyes példákban a kézi anyagmozgatást is.

- **Ausztia:** Vizsgálatot végeztek 1999-ben, hogy bevegyék-e a foglalkozási betegségek hivatalos jegyzékébe a munkával összefüggő gerincoszlop-sérüléseket és az ínhüvelyproblémákat.
- **Belgium:** Hivatalos munkacsoportot hoztak létre a probléma tanulmányozására. Most fontolgatják egy tájékoztatási stratégia bevezetését munkáltatók és munkavállalók számára.
- **Dánia:** Az „IAS” kérdésének kezelése része a Minisztérium tiszta munkakörnyezetet 2005-ben akcióprogramjának. Egy parlamenti határozatot követően a szociális partnerek kidolgoztak egy akciótervet, amelynek célja az említett probléma előfordulásának csökkentése 50%-kal.
- **Franciaország:** Több régióban kísérletet folytattak a bejelentési eljárások megváltoztatásával. Az „IAS” bejelentések száma egyes régiókban tízszeresére nőtt, és jelentős mértékben javult a kapott információk minősége.
- **Németország:** A váz- és izomrendszeri problémák elleni küzdelmet szolgáló programok kutatásra, vizsgálatokra és az EU előírások nemzeti szinten történő átvételére és végrehajtására koncentrálnak.
- **Görögország:** A tevékenység a váz- és izomrendszeri problémák megelőzésére vonatkozólag az EU keret-irányelvben, valamint a képernyő előtt végzett munkáról és a kézi anyagmozgatásról szóló irányelvekben foglalt munkavédelmi előírások megvalósítására irányul.
- **Írország:** Tervei szerint külön fogja kezelni ezt a kérdést egy jövőbeli munkaprogramban.
- **Luxemburg:** Két projektet tervez végrehajtani 2000-ben, a pénzügyi és az építőipari ágazatban.
- **Hollandia:** Egy négyéves célt tűztek ki, amely szerint 10 %-kal (vagy 100.000 esettel) csökkentik az „IAS” panaszokat a képernyő előtt dolgozók körében.
- **Spanyolország:** Állami szinten dolgoztak ki egy olyan stratégiát, amelybe beletartozik jogszabályalkotás, technikai kézikönyvek kiadása és egészségügyi monitorozó jegyzőkönyvek. Néhány



autonóm közösség felméréseket indított azzal a céllal, hogy javítson a munkakörülményeken egyes ágazatokban, és ezáltal csökkentse az „IAS” előfordulását (pl. a banántermesztésben a Kanári Szigeteken).

- **Svédország:** A munkával összefüggő váz- és izomrendszeri problémák jelentik a Nemzeti Munkavédelmi Tanács jelenlegi hároméves terve öt prioritásának egyikét. A kezdeményezések között szerepeltek új ergonómiai megoldások a váz- és izomrendszeri problémák megelőzésére, míg a képernyő előtt végzett munkára vonatkozó előírások közelmúltban történt felülvizsgálata során a billentyűzettel és egérrel végzett monoton, ismétlődő munka kérdését emelték ki.
- **Egyesült Királyság:** A kérdést súlyos problémaként fogják fel, és akciókat hajtanak végre a meglévő jogszabályok keretein belül.

## Célok kitűzése az „IAS” okozta panaszok csökkentésére

Bár ez még nem általános gyakorlat, egyes tagállamok mennyiségileg meghatározott célokat tűztek ki az „IAS” előfordulásának csökkentésére. Dániában egy, a szociális partnerekkel közösen kidolgozott akcióterv célja, hogy az ismétlődő munkát felére csökkentsék. Svédország egy olyan különleges célt tűzött ki, hogy 25%-kal csökkentsék azoknak a nőknek a számát, akik naponta 15 kg-os terheket emelnek. Hollandia 10%-os csökkentést kíván elérni a képernyő előtt végzett munkával összefüggő „IAS” panaszok számában egy négy éves időszak alatt.

## Tájékoztató kampányok az „IAS” okozta panaszok ellen

A felmérés számba vett sok, az „IAS” okozta panaszok megelőzését célzó tájékoztató kampányt. Ezek között vannak kormányzat által irányított kezdeményezések, amelyeket a szociális partnerekkel, pl. a munkáltatóval és a szakszervezetekkel közösen folytatnak. Kampányokat azonban rendszeresen szerveznek más szervezetek is, például maguk a szakszervezetek. A kampányok része lehet tájékoztató anyagok készítése és terjesztése, szemináriumok rendezése, felügyelők igénybe vétele a kérdés hangsúlyozására, egy bizonyos hét kiválasztása a tevékenységek végrehajtására. Ezek irányulhatnak adott ágazatokra vagy adott problémákra/kockázatokra, például hátfájásra/kézi anyagmozgatásra. Az alábbiakban ezekre adunk néhány példát.

- **Belgium:** Az Építőipari Biztonsági és Higiéniai Nemzeti Akcióbizottság tájékoztató kampányt kíván indítani „IAS” témakörben, építőipari munkavállalók számára.
- **Dánia:** A szociális partnerek „IAS” útmutatókat adtak ki az érintett ágazatok számára. A Dán Munkakörnyezeti Hatóság szintén küldött tájékoztató anyagokat ugyanezeknek az ágazatoknak az „IAS” visszaszorítását célzó kezdeményezéseiről. Információs összejöveteleket tartottak mindkét központi szinten, munkakörnyezeti szakemberek, illetve helyi szinten olyan ágazatokban dolgozó munkavállalók számára, ahol „IAS” előfordul.
- **Luxemburg:** Egy tudatosság fokozó hetet rendeztek 1999-ben.
- **Hollandia:** 1999-ben indítottak egy kormányzati tájékoztató kampányt a képernyő előtt dolgozó munkavállalók és munkáltatók számára. Egy CD-ROM-ot és brosúrákat osztogattak minden, 20 főnél többet foglalkoztató vállalatnál, hogy a képernyő előtt dolgozó munkavállalókat felvilágosítsák a kockázatokról, és hogy tájékoztatást adjanak az „IAS” elleni hatékony intézkedésekről.
- **Portugália:** Tudatosság fokozó kampányokat indítottak a munkáltatók és munkavállalók számára.
- **Spanyolország:** Tájékoztató szórólapok készültek bizonyos témákról, így az anyagmozgatásról, munka közbeni testhelyzetekről, a kézfej alagút szindrómáról és a képernyőkről.

## Kezdeményezések együttműködésre vagy önkéntes megállapodásokra az „IAS” okozta problémák terén

Adatok vannak számos együttműködési vagy önkéntes megállapodásra vonatkozó kezdeményezésre a szociális partnerekkel, amelyek rendszerint ágazati szinten jönnek létre, a szociális partnerek aktív közreműködésével.

- **Belgium:** Tárgyalások folynak az építőiparban. Ezek a munkatérbeli korlátozását jelentő megállapodáshoz vezethetnek.
- **Olaszország:** A keret-irányelv szerint kialakított megelőző rendszerekben foglalkoztatott egészségügyi személyzetet (közsféra) érintő megállapodást írtak alá.
- **Hollandia:** Szociális partnerekkel fognak kapcsolatba lépni magas kockázatú ágazatokban, hogy megtárgyalják speciális önkéntes megállapodások lehetőségét az „IAS” okozta problémák terén. A Holland Tudományos Egészségügyi Tanácsot felkérték, hogy érjen el tudományos konszenzust az „IAS” különleges, munkával összefüggő tényezőit illetően.
- **Spanyolország:** Állami szinten tettek kísérletet együttműködés kialakítására a munkavédelmi felügyelőség és a szakszervezetek között számos, az „IAS” problémával összefüggő kampányban, meghatározott ágazatokban (ruhágyártás és szupermarket pénztárosok), de ez nem eredményezett semmiféle konkrét akciót. Egyes autonóm közösségek tervezték számos projekt kezdeményezését bizonyos ágazatokban.
- **Svédország:** A Nemzeti Munkavédelmi Tanács személyzete hosszú évek óta rendszeresen együtt dolgozik ágazati csoportokban a szociális partnerekkel, pl. a szálloda-/vendéglátóipar és a nagy-/kiskereskedelem terén. A munkával összefüggő váz- és izomrendszeri problémák (köztük az „IAS”) az egyik kérdés, amellyel ezekben az együtt dolgozó munkacsoportokban foglalkoznak.

## További irodalom

A beszámoló teljes szövege elérhető angolul az Ügynökség weblapján, a <http://agency.osha.eu.int/publications/reports/> címen.

A beszámoló nyomtatott formában – Repetitive Strain Injuries in the Member States of the European Union (Ismétlődő igénybevételből adódó sérülések az Európai Unió tagállamaiban), 32 oldal, European Agency for Safety and Health at Work (Európai Munkavédelmi Ügynökség), 2000, ISBN 92-828-8804-5 – megrendelhető az EK Kiadó Hivatalától EUR-OP, Luxemburg (<http://eur-op.eu.int>), vagy annak terjesztőitől.

Ugyancsak kapható a “Work-related neck and upper limb musculoskeletal disorders” (“Munkával összefüggő nyaki- és felsővégtagi váz- és izomrendszeri problémák”), 116 oldal, Buckle, P., Devereux J., European Agency for Safety and Health at Work (Európai Munkavédelmi Ügynökség), 1999, ISBN 92-828-8174-1, ára 7 euro (ÁFA nélkül). Megrendelhető, mint fent.

## EU információs kampány a váz- és izomrendszeri problémákról

“Fordíts háttal a munkával összefüggő váz- és izomrendszeri problémáknak” volt az Európai Unió 15 tagállamában 2000. októberében megrendezett Európai Munkavédelmi Hét központi témája. Az Ügynökség ténylapokat és más információs anyagokat készített a Hét támogatására. A <http://osha.eu.int/ew2000/> című weblap ad közvetlen kapcsolódást az Európai Héttel kapcsolatos információkhoz.